

MANUAL

PENTRU ELABORAREA RAPORTELOR NAȚIONALE PRIVIND PREVEDERILE ACCEPTATE ÎN CADRUL PROCEDURII DE RAPORTARE A CARTEI SOCIALE EUROPENE

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

MANUAL

PENTRU ELABORAREA RAPOARTELOR NAȚIONALE PRIVIND PREVEDERILE ACCEPTATE ÎN CADRUL PROCEDURII DE RAPORTARE A CARTEI SOCIALE EUROPENE

Republica Moldova – Studiu de caz

elaborat de către Monika Smusz-Kulesza, PhD
Consultant internațional al Consiliului Europei,
lector la Universitatea din Lodz, Polonia, doctor în drept,
judecătoare la Tribunalul Regional din Lodz,
lector la Școala Națională de Magistratură și Procuratură din Polonia

Opiniile exprimate în această lucrare sunt responsabilitatea autorului(ilor) și nu reflectă în mod necesar politica oficială a Consiliului Europei.

Acest manual este elaborat în cadrul Planului de acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova pentru 2021-2024 și al proiectului „Consolidarea dreptului la muncă în Republica Moldova” care este cofinanțat de către Agenția Austriacă de Dezvoltare și Consiliul Europei.

Reproducerea fragmentelor (până la 500 de cuvinte) este autorizată, cu excepția scopurilor comerciale atâta timp cât integritatea textului este păstrată, fragmentul nu este folosit în afara contextului, nu oferă informații incomplete sau nu induce în eroare în alt mod cititorul cu privire la natura, domeniul de aplicare sau conținutul textului. Textul sursă trebuie întotdeauna menționat după cum urmează „© Consiliul Europei, anul publicării”.

Toate celelalte solicitări privind reproducerea/traducerea integrală sau parțială a documentului, trebuie adresate Directoratului Comunicare, Consiliul Europei (F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Altă corespondență cu privire la acest document trebuie adresată Departamentului Drepturi Sociale, DGI, Consiliul Europei, F-67075 Strasbourg Cedex sau social.charter@coe.int.

Design-ul și layout-ul copertii:

Imprint Plus SRL

Poza de pe copertă: © Shutterstock

© Consiliul Europei, iulie 2025

Contents

ACRONIME ȘI ABREVIERI	5
PARTEA I. GENERALITĂȚI DE ORDIN TEORETIC	6
Introducere	6
Considerații succinte privind Carta socială europeană	6
1.1 Procedura de raportare - o prezentare generală	7
1.1.1 Rezumat executiv	7
1.1.2 Evoluția procedurii de raportare	8
1.1.3 Funcționarea procedurii de raportare din 2023 (nouă și în vigoare)	10
1.1.4 Monitorizarea de către Comitetul de Miniștri	12
1.1.5 Dialog consolidat cu statele părți	13
1.1.6 Programul de raportare	14
1.2 Elaborarea de rapoarte naționale	16
1.2.1 Chestionarul	16
1.2.2 Conținutul rapoartelor naționale	16
1.2.3 Conținutul primelor rapoarte naționale (privind prevederile nou acceptate)	18
1.3 Surse de informații privind raportările anterioare	19
PARTEA II. GENERALITĂȚI DE ORDIN PRACTIC	20
2.1 Informații practice	20
2.1.1 Termen limită	20
2.1.2 Limbile utilizate	20
2.1.3 Consultarea partenerilor sociali	20
2.1.4 Colaborarea între autoritățile naționale implicate	21
2.1.5 Modalități de prezentare a rapoartelor	21
2.1.6 Persoană de contact	21
2.2 Observații privind rapoartele naționale (Rapoarte alternative)	21
2.2.1 Organizații eligibile pentru a prezenta observații cu privire la raportul național	22
2.2.2 Motive pentru transmiterea observațiilor privind raportul național	22
2.2.3 Conținutul observațiilor privind raportul național	22
2.2.4 Limbile utilizate	23
2.2.5 Termen limită	23
2.2.6 Modalități de prezentare a rapoartelor	23

PARTEA III. PERSPECTIVA REPUBLICII MOLDOVA	24
3.1 Republica Moldova în raport cu Carta socială europeană	24
3.2 Elaborarea rapoartelor naționale - instrucțiuni practice și informații pentru Republica Moldova	28
3.3 Surse de informații	30
3.4 Contactul și motivația diferitor departamente implicate în elaborarea raportului	31
3.5 Coordonarea și sinteza contribuțiilor oferite	33
3.5.1 Planificare și organizare	33
3.5.2 Identificarea aspectelor cheie pentru fiecare întrebare din chestionar	34
3.5.3 Culegerea de informații și colectarea de date	34
3.5.4 Analiza datelor și elaborarea raportului	34
3.5.5 Coordonarea și consultarea cu părțile interesate relevante	35
3.5.6 Finalizarea și aprobarea raportului	35
3.5.7 Prezentarea raportului	35
3.6 Lista principalilor participanți la elaborarea raportului național	36
3.7 Dificultăți practice (respectarea termenelor limită, probleme lingvistice etc.)	37
3.7.1 Resurse umane	37
3.7.2 Obținerea informațiilor necesare	37
3.7.3 Consolidarea informațiilor	37
3.7.4 Respectarea termenelor limită	38
3.7.5 Dificultăți lingvistice	38
3.8 Raportarea în cadrul primului grup	38
3.9 Raportarea în cadrul celui de-al doilea grup	39

ACRONIME ȘI ABREVIERI

Carta – Carta socială europeană (revizuită)

Comitetul – Comitetul european al drepturilor sociale

CoE – Consiliul Europei

CES – Carta socială europeană (revizuită)

CEDS – Comitetul european al drepturilor sociale

GC – Comitetul guvernamental al Cartei sociale europene și al Codului european de securitate socială

Comitetul guvernamental – Comitetul guvernamental al Cartei sociale europene și al Codului european de securitate socială

ONG – Organizație neguvernamentală

PARTEA I

GENERALITĂȚI DE ORDIN TEORETIC

Introducere

Acest manual privind raportarea statelor către Comitetul european al drepturilor sociale în cadrul procedurii de raportare cu privire la prevederile acceptate ale Cartei sociale europene urmărește să reunească elementele-cheie pentru o raportare națională eficientă și eficientă, fără a propune o soluție unică.

Acuratețea și claritatea informațiilor conținute într-un raport național sunt esențiale pentru o evaluare corectă a situației din stat de către Comitet și, prin urmare, pentru concluziile Comitetului, al cărui scop este, în special, de a îndruma statul în vederea îmbunătățirii protecției drepturilor sociale ale persoanelor care sunt îndreptățite să beneficieze de aceste drepturi.

Pentru statele părți, raportarea și implicarea în procedura de monitorizare a punerii în aplicare a Cartei sociale europene oferă o ocazie unică de a autoevalua situația la fața locului, inclusiv prin colectarea și analiza datelor, și de a revizui legislația și politicile în vigoare.

Acest manual este dedicat exclusiv procedurii de raportare privind prevederile acceptate ale Cartei sociale europene. Obiectivul său principal este de a contribui la îmbunătățirea calității rapoartelor naționale prezentate spre examinare Comitetului european al drepturilor sociale și reducerea numărului concluziilor de neconformitate.

Considerații succinte privind Carta socială europeană

Carta socială europeană este un tratat al Consiliului Europei care **garantează drepturi sociale și economice fundamentale**, complementând Convenția europeană a drepturilor omului, care se referă în principal la drepturile civile și politice. Ambele instrumente își au originea în Declarația Universală a Drepturilor Omului a Organizației Națiunilor Unite adoptată în 1948 și pot fi aplicate direct de instanțele naționale.

Domeniul de aplicare al Cartei este larg. **Aceasta conține 31 de articole și 98 de paragrafe numerotate care acoperă o gamă largă de drepturi ale omului** în ceea ce privește **necesitățile cotidiene esențiale legate de ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă,**

locuință, educație, sănătate, asistență medicală și protecție socială. Carta **pune un accent deosebit pe protecția grupurilor vulnerabile, cum ar fi persoanele în vârstă, copiii, persoanele cu dizabilități și migranții.** Aceasta prevede ca exercitarea tuturor drepturilor să fie garantată tuturor persoanelor în mod egal și fără nicio discriminare.

Niciun alt instrument juridic la nivel paneuropean nu poate oferi o protecție atât de extinsă și completă a drepturilor sociale precum cea oferită de Cartă. Prin urmare, Carta servește drept punct de referință în dreptul Uniunii Europene. Majoritatea drepturilor sociale din Carta drepturilor fundamentale a UE se bazează pe articolele relevante din Carta socială europeană. Prin urmare, Carta socială europeană este considerată **Constituția socială a Europei** și reprezintă o componentă esențială a arhitecturii drepturilor omului de pe continent. Adoptată în 1961 și revizuită în 1996, Carta **a fost ratificată de 42 din cele 46 de state membre ale Consiliului Europei**, 36 de țări având obligații în temeiul Cartei revizuite¹, iar 6 având încă obligații în temeiul Cartei din 1961².

În ceea ce privește monitorizarea eficacității, **Carta stabilește un mecanism de supraveghere care garantează respectarea acesteia de către statele părți: sistemul de raportare și procedura de reclamații colective.** Aceasta din urmă, introdusă prin Protocolul adițional din 1995 care prevede un mecanism de reclamații colective³, intrat în vigoare în 1998, este aplicabilă numai statelor părți care au acceptat protocolul menționat, ceea ce reprezintă 16 țări⁴ până în prezent. În plus, Carta stabilește **procedura privind prevederile neacceptate**, care urmărește să încurajeze statele părți să accepte progresiv toate dispozițiile Cartei.

1.1 Procedura de raportare - o prezentare generală

1.1.1 Rezumat executiv

Procedura de raportare este stabilită în partea IV a Cartei din 1961, astfel cum a fost modificată prin Protocolul de la Torino din 1991⁵, care, deși nu a intrat în vigoare, se aplică pe baza unei decizii luate în unanimitate de Comitetul de Miniștri. Până în prezent, procedura a trecut prin modificări importante care vizează simplificarea acesteia și îmbunătățirea eficienței și a impactului Cartei.

În cadrul procedurii statutare de raportare, statele părți prezintă periodic **un raport privind punerea în aplicare a Cartei în drept și în practică.** Aceste **rapoarte sunt examinate de Comitetul european pentru drepturi sociale**, care decide dacă situațiile naționale prezentate sunt conforme cu standardele Cartei. Deciziile adoptate de Comitet în cadrul sistemului de

¹ Albania, Andorra, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Estonia, Finlanda, Franța, Georgia, Germania, Grecia, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Malta, Republica Moldova, Montenegro, Olanda, Macedonia de Nord, Norvegia, Portugalia, România, Serbia, Republica Slovacă, Slovenia, Spania, Suedia, Turcia, Ucraina.

² Croația, Republica Cehă, Danemarca, Luxemburg, Polonia, Regatul Unit.

³ [ETS nr. 158](#).

⁴ Belgia, Bulgaria, Croația, Cipru, Republica Cehă, Finlanda, Franța, Grecia, Irlanda, Italia, Țările de Jos, Norvegia, Portugalia, Slovenia, Spania și Suedia.

⁵ ETS nr. 142.

raportare, denumite „concluzii”, sunt publicate la peste un an după prezentarea rapoartelor. Acestea pot fi consultate utilizând baza de date HUDOC a Cartei sociale europene⁶. Atunci când Comitetul European pentru drepturi sociale concluzionează că o situație nu este conformă, statul parte în cauză are obligația să aducă situația în conformitate.

Urmărirea concluziilor Comitetului european al drepturilor sociale este asigurată de Comitetul de Miniștri al Consiliului European, care intervine în ultima etapă a sistemului de raportare. Deciziile sale sunt pregătite de Comitetul guvernamental al Cartei sociale europene și al Codului european de securitate socială, compus din reprezentanți ai statelor părți la Cartă și asistat de observatori care reprezintă organizațiile europene ale angajatorilor și sindicatelor. În urma reformei din septembrie 2022, Comitetul guvernamental va consolida urmărirea concluziilor adoptate de Comitetul european al drepturilor sociale, propunând recomandări motivate spre adoptare de către Comitetul de Miniștri, în vederea demarării unor modificări la nivel național și alinierii situațiilor la Carta socială europeană.

În cele din urmă, **Comitetul european al drepturilor sociale trebuie să stabilească dacă situația a fost adusă** în conformitate cu Carta. Comitetul realizează această evaluare în cadrul sistemului de raportare sau în cadrul procedurii de reclamații colective.

Mai multe informații privind procedura de raportare pot fi găsite în Regulamentul Comitetului european al drepturilor sociale (a se vedea partea VII, articolele 19-22).

1.1.2 Evoluția procedurii de raportare

Reforma sistemului Cartei sociale europene

Procesul de reformă a sistemului Cartei sociale europene își are originea în Conferința la nivel înalt privind Carta socială europeană, care a avut loc la Torino, pe 17 și 18 octombrie 2014. **Procesul de la Torino** a fost lansat cu această ocazie în vederea **revitalizării angajamentului statelor părți față de drepturile sociale și economice** consacrate în Carta socială europeană ca parte integrantă a drepturilor omului.

Pe baza Procesului de la Torino, reflecția asupra reformei sistemului Cartei sociale europene a continuat în cadrul Organizației și în anii următori. În 2018 și 2019, la solicitarea Comitetului de Miniștri, Comitetul director pentru drepturile omului a elaborat două rapoarte privind posibilele căi de urmat. Secretarul general a formulat, de asemenea, propuneri după ce a solicitat avizul unui grup la nivel înalt de experți în domeniul drepturilor sociale. La 7 octombrie 2021, Comitetul de Miniștri a instituit un grup de lucru *ad hoc* privind îmbunătățirea sistemului Cartei sociale europene. Raportul consolidat al grupului, care sintetizează propunerile sale, a fost aprobat în cadrul unei sesiuni ministeriale a Comitetului de Miniștri care a avut loc la Torino în mai 2022.

⁶ <https://hudoc.esc.coe.int>

Această parte a procesului de reformă a culminat **la 27 septembrie 2022 cu adoptarea de către Comitetul de Miniștri a modificărilor operaționale ale sistemului Cartei sociale europene**. Scopul reformei sistemului Cartei sociale europene cuprinde **modernizarea procedurilor de raportare și promovarea unui dialog consolidat** între organele Cartei (Comitetul european al drepturilor sociale și Comitetul guvernamental) și alte părți interesate (autorități naționale și instituții și organizații relevante), pentru a spori eficiența și impactul procedurii de raportare în temeiul Cartei sociale europene, reducând în același timp sarcina de raportare pentru statele membre.

Funcționarea procedurii de raportare până în 2022

În urma deciziei adoptate de Comitetul de Miniștri în 2006 și **până la reforma din 2022, prevederile Cartei au fost împărțite în patru grupuri tematice**. Statele părți erau obligate să prezinte anual un raport privind prevederile referitoare la unul dintre cele patru grupuri tematice. În consecință, fiecare prevedere a Cartei a făcut obiectul unui raport o dată la patru ani.

Cele patru grupuri de prevederi au fost următoarele:

- **Grupul 1** - Ocuparea forței de muncă, formarea și egalitatea de șanse: Articolul 1, Articolul 9, Articolul 10, Articolul 15, Articolul 18, Articolul 20, Articolul 24, Articolul 25.
- **Grupul 2** - Sănătate, securitate socială și protecție socială: Articolul 3, Articolul 11, Articolul 12, Articolul 13, Articolul 14, Articolul 23, Articolul 30.
- **Grupul 3** - Drepturile muncii: Articolul 2, Articolul 4, Articolul 5, Articolul 6, Articolul 21, Articolul 22, Articolul 26, Articolul 28, Articolul 29.
- **Grupul 4** - Copii, familii, migranți: Articolul 7, Articolul 8, Articolul 16, Articolul 17, Articolul 19, Articolul 27, Articolul 31.

Manualul care descrie procedura de raportare până în 2022 poate fi accesat la următorul link:
<https://rm.coe.int/manual-part1-eng-preparation-of-nat-reports-social-charter/1680a209a7>

Ultimele rapoarte care urmau să fie prezentate în cadrul acestei proceduri vizau Grupul 4 de prevederi: Copii, familii, migranți, până la 31 decembrie 2022, pentru a fi examinate de CEDS în 2023.

În cadrul procedurii de raportare aplicate înainte de 2022, în perioada 2014 - 2022, statele părți care au acceptat procedura reclamațiilor colective trebuiau să prezinte un raport simplificat o dată la doi ani. Pentru a preveni fluctuațiile excesive ale volumului de lucru al CEDS de la un an la altul, aceste state au fost împărțite în două grupuri:

- Grupul A, alcătuit din opt state: Franța, Grecia, Portugalia, Italia, Belgia, Bulgaria, Irlanda și Finlanda;
- Grupul B, format din opt state: Țările de Jos, Suedia, Croația, Norvegia, Slovenia, Cipru, Republica Cehă și Spania.

Rapoartele simplificate trebuiau să conțină informații cu privire la măsurile luate ca răspuns la deciziile CEDS în cazul reclamațiilor colective.

1.1.3 Funcționarea procedurii de raportare din 2023 (nouă și în vigoare)

În 2022, procedura de raportare a fost supusă unor modificări semnificative menite să simplifice procedura și să consolideze dialogul dintre organele Cartei și statele părți, precum și toate părțile interesate relevante (instituții naționale pentru drepturile omului, organisme naționale pentru egalitate, sindicate și alte organizații ale societății civile).

În conformitate cu deciziile celei de-a 1444-a reuniuni a Comitetului de Miniștri din 27 septembrie 2022, statele părți sunt obligate să prezinte rapoarte naționale privind unul dintre cele două grupuri de prevederi ale Cartei sociale europene în mod regulat și, suplimentar, rapoarte *ad-hoc*, atunci când li se solicită.

Raportare statutară

În urma reformei din 2022, în 2023 prevederile Cartei au fost împărțite în două grupuri, iar **statele părți, care nu au acceptat procedura reclamațiilor colective, raportează cu privire la un grup o dată la doi ani**. Aceasta înseamnă că toate dispozițiile acceptate sunt raportate o dată la patru ani. Rapoartele trebuie prezentate până la data de 31 decembrie a anului respectiv.

Toate **Statele părți care au acceptat procedura reclamațiilor colective raportează cu privire la un grup de dispoziții o dată la patru ani**. Aceasta înseamnă că toate prevederile acceptate sunt raportate o dată la opt ani. Rapoartele trebuie prezentate până la data de 31 decembrie a anului respectiv.

Cele două grupuri de prevederi sunt următoarele:

Grupul 1: Total de 50 de prevederi	Articolul 1 - Articolul 2 - Articolul 3 - Articolul 4 - Articolul 5 - Articolul 6 - Articolul 8 - Articolul 9 - Articolul 10 - Articolul 18 - Articolul 19 - Articolul 20 - Articolul 21 - Articolul 22 - Articolul 24 - Articolul 25 - Articolul 28 - Articolul 29
Grupul 2: Total de 48 de prevederi	Articolul 7 - Articolul 11 - Articolul 12 - Articolul 13 - Articolul 14 - Articolul 15 - Articolul 16 - Articolul 17 - Articolul 23 - Articolul 26 - Articolul 27 - Articolul 30 - Articolul 31

La fiecare ciclu de raportare, pentru a face procedura mai actuală și concentrată, precum și pentru a reduce sfera obligațiilor aferente raportării, **Comitetul european al drepturilor sociale**, în cooperare cu Comitetul guvernamental al Cartei sociale europene și al Codului european de securitate socială, **definește un număr limitat de întrebări specifice la care să se răspundă în raport**. Numărul de teme sau subiecte care trebuie abordate într-un raport nu ar trebui, în principiu, să **depășească aproximativ douăsprezece**. Se prezintă răspunsuri numai la întrebările referitoare la prevederile acceptate de un stat.

Rapoartele trebuie să se concentreze asupra situației la momentul depunerii raportului și asupra acțiunilor întreprinse sau preconizate pentru a îmbunătăți sau a schimba situația existentă. Statele părți au libertatea de a decide asupra volumului rapoartelor lor. Totodată,

statele pot beneficia de orientări indicative cu privire la volumul recomandat pentru a asigura coerența și consecvența sistemului de raportare.

Atunci când este absolut necesar pentru realizarea unei evaluări adecvate a situației, CEDS poate adresa, în timpul examinării raportului, un număr limitat de întrebări specifice sau solicitări de clarificări unui anumit stat parte.

În conformitate cu articolul 23 alineatul (1) și articolul 27 alineatul (2) din Carta socială europeană, astfel cum a fost modificată prin Protocolul de la Torino, anumite organizații internaționale ale angajatorilor și sindicatelor au dreptul să prezinte **observații și informații, alăturate rapoartelor naționale**, Comitetului european al drepturilor sociale. Acestea includ: membrii afiliați naționali ai Confederației Europene a Sindicatelor (CES) pentru lucrători; precum și membrii organizațiilor naționale ale Business Europe și ale Organizației Internaționale a Angajatorilor (OIE) pentru angajatori. **Statele părți la Carta socială europeană sunt obligate să comunice copii ale rapoartelor lor naționale membrilor naționali ai acestor organizații.** Suplimentar, în conformitate cu practica de lungă durată a Comitetului european al drepturilor sociale și articolul 21A din Regulamentul său, **alte organizații, instituții și entități (de exemplu, sindicate și organizații patronale, organizații neguvernamentale (internaționale), instituții naționale pentru drepturile omului și organisme naționale pentru egalitate) pot, de asemenea, să prezinte observații cu privire la rapoartele naționale.** Comitetul european al drepturilor sociale are libertatea de a decide dacă și în ce măsură să ia în considerare aceste observații.

Observațiile privind rapoartele naționale pot fi transmise Secretariatului Cartei sociale europene **până la data de 30 iunie** a anului în care Comitetul european al drepturilor sociale examinează raportul național. Acest termen limită a fost stabilit deoarece rapoartele naționale sunt, de regulă, prezentate în luna decembrie. Sunt posibile derogări în cazul în care rapoartele naționale sunt întârziate. Termenele limită sunt comunicate în timp util pe pagina web a Cartei sociale europene⁷.

În concluziile sale cu privire la o anumită dispoziție, CEDS nu **adresează, de regulă, întrebări suplimentare care să necesite un răspuns în următorul raport** pe tema respectivă. **Aspectele care necesită clarificări suplimentare** în ceea ce privește punerea în aplicare a Cartei **fac obiectul unui dialog direct între CEDS și autoritățile naționale competente.** Dacă este necesar, subiectul este abordat la o etapă ulterioară de către CG. Toți interlocutorii sunt invitați să participe la acest dialog în mod constructiv și într-un spirit de cooperare.

Concluziile Comitetului, prezentate pentru fiecare stat, pe articole sau paragrafe, pot indica:

- dacă situația este în conformitate cu Carta;
- dacă situația **nu este în conformitate** cu Carta pentru motivul (motivele) că... (urmat de motive). O situație nu este conformă cu Carta dacă legislația relevantă este incompatibilă cu cerințele acesteia sau dacă legislația compatibilă este aplicată incorect sau incomplet. CEDS poate, de asemenea, adopta o concluzie de neconformitate, invocând lipsa de informații.

⁷ <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports>

Raportare ad hoc

Suplimentar procedurii de raportare statutară, reforma din 2022 a introdus posibilitatea de a solicita statelor părți să prezinte *rapoarte ad-hoc privind aspecte noi sau critice care apar și care au un domeniu de aplicare larg, transversal sau o dimensiune paneuropeană*, în vederea analizării sau revizuirii de către CEDS. Aceste rapoarte vor permite colectarea de informații cu privire la problemele identificate și măsurile adoptate sau preconizate de statele părți.

După cum a remarcat Comitetul, în special atunci când schimbările sunt rapide, neprevăzute sau se datorează unor crize neașteptate, răspunsurile juridice și politice pot necesita timp. În contextul procedurii de raportare *ad hoc*, Comitetul european al drepturilor sociale nu adoptă concluzii cu privire la conformitatea situației cu Carta. În schimb, **CEDS poate, după caz, să propună orientări generale**, urmate de un dialog între statele părți cu privire la modalitățile de abordare a acestora (în cadrul CG).

În plus, pe baza analizei unei probleme specifice și a informațiilor privind bunele practici ale statelor părți, CG poate să propună, în cazurile corespunzătoare, ca **Comitetul de Miniștri să adreseze tuturor statelor orientări suplimentare sau recomandări generale**, în conformitate cu articolul 15 litera (b) din Statutul Consiliului Europei.

Subiectul și calendarul rapoartelor ad hoc sunt stabilite de CEDS și de Comitetul guvernamental, de la caz la caz. Rapoartele *ad hoc* prezentate de statele părți pot fi consultate pe pagina dedicată profilurilor de țară de pe [site-ul web al Cartei sociale europene](https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports)⁸.

1.1.4 Monitorizarea de către Comitetul de Miniștri

Eficiența unui mecanism de monitorizare este strâns legată de urmărirea acestuia. Creșterea impactului necesită, de asemenea, o abordare orientată spre viitor și spre acțiune. Respectiv, urmărirea deciziilor Comitetului, prevăzută în cadrul procedurii de raportare, joacă un rol esențial în îmbunătățirea impactului Cartei.

Urmărirea concluziilor

Monitorizarea tuturor deciziilor Comitetului, inclusiv a concluziilor, este asigurată de Comitetul de Miniștri. Lucrările acestuia sunt pregătite de Comitetul guvernamental al Cartei sociale europene și al Codului european de securitate socială, compus din reprezentanți ai statelor părți la Cartă, cu sprijinul observatorilor care reprezintă organizațiile sindicale și patronale europene: Confederația europeană a sindicatelor (CES), BusinessEurope (fosta UNICE) și Organizația Internațională a Angajatorilor (OIA).

Valorificând și consolidând evoluțiile recente și având în vedere articolul 27 din Cartă, astfel cum a fost modificat prin Protocolul din 1991, și articolul C din Carta revizuită, **CG trebuie să formuleze, după caz, propuneri motivate de recomandări spre adoptare de către Comitetul de Miniștri** (în temeiul articolului 28 din Cartă).

⁸ <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports>

Pe baza propunerii motivate a CG, **Comitetul de Miniștri adoptă recomandări** care încheie fiecare ciclu de monitorizare. **Recomandările trebuie** să adopte o abordare constructivă, fără a **formula judecăți**, și să încurajeze **schimbări pozitive**. În acest scop, este important ca **recomandările să fie elaborate în consultare cu fiecare stat în cauză**. Dialogul constructiv trebuie să permită colectarea de informații relevante care să permită CG să formuleze propuneri motivate. Suplimentar la considerentele sociale, economice și de politică pe care CG trebuie să le ia în considerare, acesta trebuie să examineze posibilele măsuri adoptate, preconizate sau propuse de statul parte în cauză în vederea îmbunătățirii situației și aducerii acestora în conformitate cu rigorile Cartei.

Prin urmare, dialogul consolidat, direct și constructiv ar trebui considerat ca fiind parte integrantă a procesului de monitorizare. Un astfel de dialog trebuie să fie **inițiat de autoritățile naționale ale unui stat parte sau de unul dintre organele de monitorizare ale Cartei**. În anumite cazuri, dialogul dintre un stat parte și organele Cartei ar putea asocia alte state părți, care se confruntă cu realități comparabile sau care trebuie să răspundă la situații similare și pot oferi exemple de bune practici. Dialogul și sprijinul reciproc pot facilita explorarea de către statul parte în cauză a posibilelor măsuri pe care le-ar putea adopta.

Dialogul poate lua forma unor cereri de informații, schimburi de scrisori sau, dacă este propus și acceptat de un stat parte, reuniuni sau vizite în țară. Scopul dialogului este de a obține o mai bună înțelegere a aspectelor problematice și de a identifica soluții posibile, inclusiv prin schimbul de experiență și bune practici între statele părți. În cazurile de neconformitate persistentă, dialogul poate încuraja un stat parte să elaboreze și să adopte foi de parcurs, strategii sau planuri de acțiune. Dialogul poate implica, de asemenea, alte părți interesate relevante.

Secretariatul poate fi invitat să analizeze fezabilitatea furnizării de informații sub forma unui tablou de bord comparativ privind punerea în aplicare a Cartei sociale în statele părți, pentru a facilita îndeplinirea rolului strategic de supraveghere al Comitetului de Miniștri.

Textele adoptate de Comitetul de Miniștri în cadrul procedurii de raportare sunt disponibile on-line pe site-ul web al Comitetului de Miniștri. De asemenea, aceste texte pot fi accesate prin efectuarea unei căutări în **sistemul de baze de date al Cartei HUDOC**.

Urmărirea rapoartelor ad hoc

Urmărirea în cazul rapoartelor *ad hoc* implică **dialogul cu statele părți** și trebuie să implice organizațiile relevante ale societății civile, precum și instituțiile naționale relevante pentru drepturile omului și organismele naționale pentru egalitate, **pentru a identifica acțiunile necesare** pentru a asigura respectarea obligațiilor care decurg din Cartă. În plus, **Comitetul guvernamental al Cartei sociale europene poate propune ca orientări suplimentare sau recomandări generale să fie adresate tuturor statelor membre ale Consiliului Europei**.

1.1.5 Dialog consolidat cu statele părți

În urma reformei din 2022, se încurajează dialogul extins între organismele de monitorizare a Cartei - Comitetul european al drepturilor sociale, Comitetul Guvernamental și, în ultimă instanță, Comitetul de Miniștri și autoritățile competente ale fiecărui stat parte. În anumite

cazuri, acest dialog **poate implica un grup de state părți** care încearcă **să abordeze aspecte problematice comune sau să împărtășească exemple de bune practici**.

Indiferent de procedura implicată în cadrul sistemului de raportare al Cartei (raportarea - atât periodică, cât și *ad-hoc*, precum și acțiunile ulterioare respective), în vederea atingerii obiectivului comun de îmbunătățire a punerii în aplicare a drepturilor sociale, toți interlocutorii sunt invitați să participe la un astfel de dialog în mod constructiv și într-un spirit de cooperare. Atunci când este cazul, dialogul poate implica partenerii sociali și organizațiile societății civile la nivel european, precum și la nivel național.

Dialogul, inițiat fie la cererea unui stat parte, fie la inițiativa unuia dintre organele Cartei, poate implica cereri de informații, schimburi de corespondență sau, cu acordul părților implicate, reuniuni. De asemenea, un stat parte poate solicita o vizită în țară. Purtat într-un spirit constructiv, dialogul trebuie să constituie un instrument eficient pentru a ajunge la o înțelegere comună a aspectelor problematice, care să permită identificarea unor soluții posibile, adecvate și acceptabile pentru statele părți în cauză. Acesta poate servi, de asemenea, ca mijloc de acordare a asistenței tehnice.

1.1.6 Programul de raportare

Anul	Prezentarea rapoartelor	Concluziile Comitetului european al drepturilor sociale
2023	Raport <i>ad hoc</i>	
2024	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind primul grup de dispoziții	Analiza CEDS a rapoartelor <i>ad hoc</i>
2025	16 state care au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind primul grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 27 de state (primul grup de dispoziții)
2026	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind al doilea grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 16 state (primul grup de dispoziții)
2027		Concluziile CEDS pentru 27 de state (al doilea grup de dispoziții)
2028	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind primul grup de dispoziții	

2029	16 state care au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind al doilea grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 27 de state (primul grup de dispoziții)
2030	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind al doilea grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 16 state (al doilea grup de dispoziții)
2031		Concluziile CEDS pentru 27 de state (al doilea grup de dispoziții)
2032	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind primul grup de dispoziții	
2033	16 state care au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind primul grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 27 de state (primul grup de dispoziții)
2034	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind al doilea grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 16 state (primul grup de dispoziții)
2035		Concluziile CEDS pentru 27 de state (al doilea grup de dispoziții)
2036	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind primul grup de dispoziții	
2037	16 state care au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind al doilea grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 27 de state (primul grup de dispoziții)
2038	27 de state care nu au acceptat procedura de reclamații colective prezintă rapoarte privind al doilea grup de dispoziții	Concluziile CEDS pentru 16 state (al doilea grup de dispoziții)

1.2 Elaborarea de rapoarte naționale

1.2.1 Chestionarul

Pentru a lansa procedura de raportare, Comitetul european al drepturilor sociale trimite scrisori statelor părți, invitându-le să prezinte rapoartele care să răspundă la întrebările Comitetului incluse în chestionarul elaborat pentru ciclul de raportare respectiv. Întrebările sunt transmise statelor părți la mijlocul anului în care rapoartele trebuie depuse.

Chestionarele sunt, de asemenea, publicate pe site-ul web al Cartei, la următoarea adresă: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports>.

Chestionarele sunt destinate să ghideze statele în pregătirea rapoartelor naționale. Pentru a clarifica aspectele abordate de întrebări în cadrul fiecărei prevederi specifice a Cartei, chestionarul include o notă explicativă pentru fiecare articol.

1.2.2 Conținutul rapoartelor naționale

În urma reformei procedurii de raportare adoptată prin deciziile Comitetului de Miniștri din 27 septembrie 2022⁹, statele părți care trebuie să prezinte **un raport privind prevederile acceptate** într-un anumit ciclu de raportare sunt obligate să **răspundă la întrebările elaborate de Comitetul european al drepturilor sociale pentru acel ciclu. Statele trebuie să răspundă NUMAI la întrebările din chestionar.** Pentru a simplifica procedura, s-a convenit că **statele părți să NU furnizeze informații ca răspuns la concluziile anterioare de neconformitate.**

În timpul elaborării raportului național, statele părți trebuie:

- să utilizeze chestionarul pregătit pentru ciclul de raportare respectiv;
- să includă doar răspunsurile la întrebările incluse din chestionar, fără a adăuga informații suplimentare ;
- să răspundă exclusiv la întrebările privind prevederile acceptate de stat.

În conformitate cu chestionarul, rapoartele naționale trebuie să furnizeze **toate informațiile relevante care sunt solicitate**. Informațiile vor fi furnizate **NUMAI pentru prevederile acceptate de către statul respectiv**. Acestea trebuie furnizate în detaliu și trebuie să menționeze, după caz:

- **cadrul juridic** - orice act cu putere legală sau regulament, convenții colective sau alte prevederi care contribuie la o astfel de aplicare și, după caz, jurisprudența națională relevantă - deciziile relevante ale instanțelor și ale altor organe judiciare;

⁹ A se vedea decizia din 27 septembrie 2022 bazată pe CM(2022)114-final.

- **măsurile adoptate** (dispoziții administrative, programe, planuri de acțiune, proiecte etc.) pentru punerea în aplicare a cadrului juridic;
- **toate datele și cifrele, statisticile sau alte informații relevante** care să permită evaluarea gradului de punere în aplicare a acestor dispoziții.

Toate informațiile trebuie să reflecte situația existentă la momentul prezentării raportului și, după caz, măsurile adoptate sau planificate de statul parte pentru a modifica sau îmbunătăți situația existentă.

În ceea ce privește cadrul juridic, Comitetul european al drepturilor sociale a subliniat că **nu este suficient să se furnizeze liste ale legislației naționale** relevante pentru problema în cauză. Toate trimerile la legislație trebuie să fie însoțite de textul dispozițiilor relevante și de explicații clare privind modul în care acestea sunt aplicate.

În ceea ce privește măsurile luate, se poate face referire la dificultăți, precum și la strategiile implementate, la rezultatele obținute etc. Raportul trebuie să explice politicile aplicate, să precizeze motivele schimbărilor de politică, obiectivele acestora și rezultatele obținute.

În ceea ce privește **datele și cifrele relevante**, raportul trebuie să indice modul în care autoritățile se asigură că legile și politicile sunt aplicate efectiv. Se poate face trimer la rapoartele interne ale instituțiilor responsabile pentru această monitorizare. De exemplu, în cazul dispozițiilor Cartei referitoare la drepturile lucrătorilor, se pot cita rapoartele inspectoratului muncii. Toate informațiile furnizate **trebuie să fie cât mai recente posibil, cu excepția cazului în care chestionarul indică altfel**. Comitetul european al drepturilor sociale a subliniat de mai multe ori statelor părți că acestea ar trebui să măsoare situațiile practice prin intermediul indicatorilor. **Prin urmare, rapoartele trebuie** să conțină cifre ori de câte ori Comitetul solicită acest lucru. În cazul lipsei statisticilor oficiale, guvernele pot furniza date sau estimări bazate pe studii și anchete *ad hoc* sau pot utiliza date valide din alte surse. Rapoartele pot face, de asemenea, referire la informații existente colectate de organisme naționale sau internaționale.

Comitetul european al drepturilor sociale examinează sistematic datele publicate de Eurostat, OCDE și UE. Cu toate acestea, nu toate statele părți vizate sunt incluse în aceste publicații și, în special pentru cele care nu sunt incluse, este important ca cifrele din sursele naționale să fie incluse în raport.

Rapoartele statelor părți trebuie să fie concise, oferind în același timp o imagine de ansamblu completă și actualizată a principalelor evoluții relevante. Este esențial ca toate informațiile să fie prezentate într-o manieră precisă și strict relevantă pentru domeniul de aplicare al fiecărei întrebări. Deși statele părți dispun de libertatea de a decide asupra volumului rapoartelor lor, se pot oferi orientări indicative privind volumul scontat sau dezirabil în anumite chestionare, după caz.

Rapoartele trebuie **depuse până la data de 31 decembrie** a anului în cauză.

Rapoartele naționale trebuie:

- **să fie concise, dar cuprinzătoare și detaliate;**
- **să se concentreze asupra situației existente la momentul prezentării raportului;**
- **să fie depuse până la 31 decembrie.**

Comitetul european al drepturilor sociale subliniază că, în anumite cazuri, calitatea rapoartelor nu este încă adecvată. Informațiile furnizate nu sunt întotdeauna relevante, clare și/sau exhaustive și, în unele situații lipsesc complet. Prin urmare, este esențial ca raportul să ofere răspunsuri exacte și detaliate la întrebările adresate de Comitet în chestionar.

1.2.3 Conținutul primelor rapoarte naționale (privind prevederile nou acceptate)

Un raport complet este necesar la ratificarea Cartei revizuite de către un nou stat parte sau, pentru prima dată, la acceptarea dispozițiilor suplimentare ale Cartei revizuite. La întocmirea acestor rapoarte inițiale, statele pot lua în considerare formularul existent pentru rapoarte adoptat de Comitetul de Miniștri la 26 martie 2008¹⁰, precum și cea mai recentă versiune a Compendiului jurisprudenței.

Formularele pot fi consultate la următoarele adrese:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804922f8> (Carta din 1996) și

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804922f6> (Carta din 1961).

Formularele sunt destinate să ghideze statele în pregătirea rapoartelor.

În conformitate cu formularele, **primele rapoarte naționale trebuie** să furnizeze, pentru fiecare dispoziție nou acceptată a Cartei, orice informații relevante privind măsurile adoptate pentru a asigura aplicarea acesteia, menționând în special:

- **cadrul juridic** - orice acte normative, legi sau regulamente, convenții colective sau alte dispoziții care contribuie la o astfel de aplicare și, după caz, jurisprudența națională relevantă - deciziile relevante ale instanțelor și ale altor organisme judiciare;
- **măsurile adoptate** (dispoziții administrative, programe, planuri de acțiune, proiecte etc.) pentru punerea în aplicare a cadrului juridic;
- **toate cifrele**, statisticile sau alte informații **relevante** care să permită evaluarea gradului de punere în aplicare a acestor dispoziții.

¹⁰ La 26 martie 2008, Comitetul de Miniștri a adoptat formularele pentru rapoartele care trebuie prezentate în conformitate cu Carta socială europeană (revizuită), precum și cu Carta din 1961 și Protocolul adițional din 1988.

Pentru a clarifica aspectele reglementate de o anumită dispoziție a Cartei, trebuie luate în considerare, după caz, indicațiile rezultate din interpretarea articolului relevant de către Comitetul european al drepturilor sociale, astfel cum sunt rezumate în Compendiu al jurisprudenței.

Cea mai recentă versiune a Digestului (2022) este disponibilă pe: <https://rm.coe.int/digest-ron/1680b11cc6>.

Răspunsurile guvernelor trebuie, după caz, să specifice în mod explicit:

- dacă se referă doar la situația resortisanților proprii sau includ și resortisanții altor părți;
- dacă acestea sunt valabile pentru întregul teritoriu național;
- dacă acestea se aplică tuturor categoriilor de persoane vizate de prevedere.

Primul raport național după intrarea în vigoare a Cartei sau a prevederilor sale recent ratificate pentru statul în cauză ar trebui să **conțină informații detaliate privind toate aspectele relevante ale prevederilor**, în timp ce pentru rapoartele ulterioare va fi suficient să se răspundă la întrebările furnizate de Comitet într-un chestionar pentru un anumit ciclu de raportare.

1.3 Surse de informații privind raportările anterioare

Jurisprudența Comitetului european al drepturilor sociale poate fi găsită în **baza de date HUDOC** relevantă pentru Carta socială europeană. Baza de date HUDOC poate fi accesată la următorul link: <https://hudoc.esc.coe.int>.

HUDOC permite utilizatorilor să-și restrângă căutarea prin selectarea:

- anumitor tipuri de documente legate de procedura de raportare, în funcție de subiectul de interes (concluzii, declarații de interpretare, opinii separate sau monitorizarea concluziilor);
- anumitor parametri implicați în ciclurile de raportare anterioare, în funcție de interesele acestora (anumite dispoziții ale Cartei sociale europene, state sau constatări de (ne) conformitate implicate în ciclurile de raportare anterioare).

Rapoartele și contribuțiile naționale anterioare (inclusiv din partea (I)ONG-urilor și sindicatelor) pot fi găsite pe pagina web a Cartei sociale europene dedicată profilurilor de țară. Profilurile pot fi găsite accesând următorul link: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/country-profiles>.

Surse de informații privind raportările anterioare:

- **Baza de date HUDOC**
- **profiluri de țară pe site-ul web al Cartei sociale europene**

PARTEA II

GENERALITĂȚI DE ORDIN PRACTIC

2.1 Informații practice¹¹

2.1.1 Termen limită

Raportul este transmis Consiliului Europei până la data de **31 decembrie** a anului în care este prevăzut să fie prezentat.

2.1.2 Limbile utilizate

Raportul urmează a fi **prezentat în limba engleză sau franceză**. Este important ca **traducerea să fie de înaltă calitate**, astfel încât să nu denatureze conținutul raportului în limba în care a fost redactat.

Publicarea raportului în limba originală pe site-ul public al țării în cauză este o bună practică de urmat.

2.1.3 Consultarea partenerilor sociali

Carta socială europeană obligă statele părți să **consulte partenerii sociali naționali cu privire la raport**. Modalitățile practice ale acestor consultări variază de la o țară la alta: unele țări implică partenerii sociali în pregătirea raportului, altele îi consultă după redactarea acestuia și, eventual, țin cont de sugestiile primite prin modificarea raportului înainte de transmiterea acestuia către Consiliul Europei. În unele țări, raportul este transmis partenerilor sociali după ce a fost trimis Consiliului Europei. Aceștia își pot trimite ulterior observațiile direct Organizației.

Indiferent de metodele alese, consultările cu organizațiile patronale și sindicale constituie un punct de referință pentru implementarea drepturilor garantate de Carta socială europeană, în special a articolelor 5 și 6.

¹¹ Bazat pe: D. Wiśniewska-Cazals, Manual de pregătire a rapoartelor naționale privind dispozițiile acceptate în cadrul procedurii de raportare a Cartei sociale europene. Partea I, Editura Consiliului Europei, 2020. Disponibil la: <https://rm.coe.int/manual-part1-eng-preparation-of-nat-reports-social-charter/1680a209a7> (accesat la 23.08.2024)

Consultarea societății civile

Secretariatul Cartei sociale europene este responsabil pentru diseminarea rapoartelor de stat în rândul **organizațiilor neguvernamentale, instituțiilor naționale pentru drepturile omului, etc.** În practică, această diseminare este asigurată prin **publicarea fiecărui raport, imediat după înregistrarea sa**, pe site-ul web al Cartei sociale europene.

2.1.4 Colaborarea între autoritățile naționale implicate

Deoarece Carta socială europeană acoperă o gamă largă de domenii ale drepturilor sociale, mai multe ministere sau instituții de stat pot fi implicate în implementarea acesteia, cum ar fi instituțiile responsabile pentru educație, sănătate, afaceri sociale, muncă și chiar afacerile interne și justiția. Acest aspect depinde de structura administrativă și de alocarea competențelor diferitor instituții ale statului respectiv. Arhitectura administrativă a fiecărui stat are propriile particularități și, prin urmare, fiecare stat trebuie să identifice propria modalitate de stabilire a contactelor și de colectare a informațiilor necesare pentru elaborarea raportului în cadrul sistemului de monitorizare al Cartei. Experiența unui stat nu poate fi aplicată cu ușurință în contextul unui alt stat.

În orice caz, pentru ca raportul să răspundă așteptărilor Comitetului european al drepturilor sociale, este esențial ca **statele să asigure o bună colaborare și un schimb de informații între entitățile implicate.**

Fiecare **stat decide în mod individual care este autoritatea responsabilă de coordonarea colaborării între entitățile naționale** implicate și pentru transmiterea raportului către Consiliul Europei.

2.1.5 Modalități de prezentare a rapoartelor

Raportul trebuie **trimis în format electronic** la adresa DGI-ESC-Reporting-System@coe.int.

2.1.6 Persoană de contact

Secretariatul Cartei sociale europene este la dispoziția statelor părți în caz de neclarități sau dileme, pentru a explica în detaliu raționamentul și așteptările Comitetului european pentru drepturi sociale (social.Charter@coe.int).

2.2 Observații privind rapoartele naționale (Rapoarte alternative)

Observațiile privind rapoartele naționale (sau rapoartele alternative) sunt o metodă prin care organizații precum sindicatele, organizațiile patronale, organizațiile neguvernamentale (internaționale), precum și instituțiile naționale pentru drepturile omului și organisme naționale pentru egalitate pot completa și/sau prezenta informații suplimentare sau alternative la rapoartele prezentate de guverne în cadrul sistemului de monitorizare al Cartei sociale europene. Odată prezentat, raportul alternativ este publicat pe site-ul web al Cartei sociale europene și este examinat de Comitetul european al drepturilor sociale în paralel cu raportul guvernelor. Comitetul european al drepturilor sociale dispune de libertatea de a lua în considerare sau nu observațiile prezentate.

2.2.1 Organizații eligibile pentru a prezenta observații cu privire la raportul național

Comunicarea observațiilor privind rapoartele naționale este reglementată de articolele 23§1 și 27§2 din Carta din 1961, astfel cum a fost modificată prin Protocolul de la Torino, adoptat în 1991. În conformitate cu dispozițiile menționate, anumite organizații internaționale ale angajatorilor și sindicatelor au dreptul de a transmite Comitetului european al drepturilor sociale observații și informații suplimentare la rapoartele naționale. Acestea includ: **membrii afiliați naționali ai Confederației europene a sindicatelor (CES), precum și organizațiile naționale membre ale Business Europe și ale Organizației Internaționale a Angajatorilor (OIE) pentru angajatori**. Statele părți la Carta socială europeană au obligația de a comunica copii ale rapoartelor lor naționale membrilor naționali ai acestor organizații.

În plus, în conformitate cu practica de lungă durată a Comitetului european al drepturilor sociale și articolul 21A din Regulamentul său, alte organizații, instituții și entități, cum ar fi **sindicatelor, organizațiile patronale, organizațiile neguvernamentale (internaționale), precum și organismele naționale pentru drepturile omului și cele pentru egalitatea de șanse** pot prezenta observații privind rapoartele naționale care sunt luate în considerare de Comitetul european al drepturilor sociale. Aceste observații sunt transmise statului parte în cauză, care, la rândul său, are posibilitatea de a formula un răspuns la respectivele observații.

2.2.2 Motive pentru transmiterea observațiilor privind raportul național

Trimiterea observațiilor privind raportul național:

- permite autorilor să prezinte Comitetului european al drepturilor sociale o versiune alternativă a faptelor și evaluărilor în raport cu cea prezentată de guvern;
- oferă o bună ocazie de a revizui și analiza situația actuală din țară în lumina celor mai recente provocări cu care se confruntă țările europene;
- oferă un forum internațional pentru ca autorii să își exprime preocupările, rapoartele fiind publicate pe site-ul web al Cartei sociale europene;
- permite autorilor să aibă un impact asupra concluziilor Comitetului european al drepturilor sociale în favoarea unei mai bune protecții a drepturilor sociale în țară.

2.2.3 Conținutul observațiilor privind raportul național

Observațiile pot conține **informații suplimentare sau alternative** cu privire la toate aspectele semnalate în raportul național sau comentarii cu privire la un singur aspect. Raportul poate furniza, de asemenea, **informații care lipsesc** din raportul guvernului.

În toate cazurile, comentariile trebuie să furnizeze **informații referitoare la prevederile care sunt în curs de examinare** de către Comitetul european al drepturilor sociale în anul în care trebuie prezentat raportul și **care se încadrează** în domeniul de aplicare al întrebării adresate de Comitet în chestionar.

Toate informațiile trebuie să **se concentreze asupra situației existente la momentul prezentării raportului** și, după caz, să reflecte măsurile luate sau avute în vedere de statul parte pentru a schimba sau îmbunătăți situația existentă.

Nu există un format special pe care autorii trebuie să îl respecte atunci când își prezintă observațiile privind rapoartele naționale către Comitetul european al drepturilor sociale, în contextul procedurii de raportare. Cu toate acestea, **Comitetul salută rapoartele concise care oferă informații specifice și extinse cu privire la aspectele trecute cu vederea sau insuficient dezvoltate în raportul de țară.**

2.2.4 Limbile utilizate

Raportul trebuie să fie prezentat în limba **engleză sau franceză**. Este important ca traducerea să fie de înaltă calitate pentru a nu denatura conținutul raportului în limba în care a fost redactat și pentru a furniza astfel informații reale Comitetului european al drepturilor sociale.

2.2.5 Termen limită

Observațiile privind rapoartele naționale trebuie transmise Secretariatului Cartei sociale europene **până la data de 30 iunie** a anului în care Comitetul european al drepturilor sociale examinează raportul național. Acest termen a fost stabilit pentru a permite statelor să aibă timp să răspundă la observații. Sunt posibile derogări în cazul în care rapoartele statelor sunt transmise cu întârziere. **Termenele limită sunt anunțate pe site-ul web în timp util.**

2.2.6 Modalități de prezentare a rapoartelor

Observațiile trebuie **trimise în format electronic** la adresa DGI-ESC-Reporting-System@coe.int.

În conformitate cu articolul 21A alineatul (2) din Regulamentul Comitetului european pentru drepturi sociale, observațiile înregistrate și prezentate Comitetului sunt transmise guvernului în cauză, care are la dispoziție șase săptămâni pentru a prezenta un răspuns.

PARTEA III

PERSPECTIVA REPUBLICII MOLDOVA

3.1 Republica Moldova în raport cu Carta socială europeană

Republica Moldova a ratificat Carta socială europeană revizuită la 8 noiembrie 2001, acceptând 63 din cele 98 de paragrafe ale Cartei¹². La 18 iulie 2024, Parlamentul a aprobat Legea nr. 185, care a intrat în vigoare la 6 august 2024. Prin această lege Republica Moldova a ratificat prevederi suplimentare ale Cartei Sociale Europene revizuite - acestea fiind articolele 4§2, 7§6, 10§1, 10§2, 10§3, 10§4, 10§5, 15§3.

La data elaborării manualului:

► **primul grup** includea:

- dreptul la muncă (articolul 1);
- dreptul la condiții echitabile de muncă (articolul 2);
- dreptul la securitate și la igiena muncii (articolul 3);
- dreptul la salarizare echitabilă (articolul 4);
- dreptul sindical (articolul 5);
- dreptul la negociere colectivă (articolul 6);
- dreptul lucrătoarelor la protecția maternității (articolul 8);
- dreptul la orientare profesională (articolul 9);
- dreptul la formare profesională (articolul 10);
- dreptul la exercitarea unei activități lucrative pe teritoriul celorlalte părți (articolul 18);
- dreptul la egalitatea de șanse și tratament în materie de de angajare și profesie, fără discriminare în funcție de sex (articolul 20);
- dreptul la informare și consultare (articolul 21);

¹² Legea nr. 484 din 28-09-2001 pentru ratificarea parțială a Cartei sociale europene revizuite, publicată: 26-10-2001 în Monitorul Oficial nr. 130, art. 959.

- dreptul de a lua parte la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă (articolul 22);
- dreptul la protecție în caz de concediere (articolul 24);
- dreptul lucrătorilor la protecția propriilor creanțe în caz de insolabilitate a patronului acestora (articolul 25);
- dreptul reprezentanților lucrătorilor la protecție în întreprindere și facilitățile acordate acestora (articolul 28);
- dreptul la informare și consultare în procedurile de concediere colectivă (articolul 29).

Republica Moldova a acceptat toate prevederile din grupul menționat anterior, cu excepția articolelor 354, 451, 1851, 1852, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1959, 19510, 19511, 19512, 22 și 25.

► al doilea grup includea:

- dreptul copiilor și tinerilor la protecție (articolul 7);
- dreptul la protecția sănătății (articolul 11);
- dreptul la securitate socială (articolul 12);
- dreptul la asistență socială și medicală (articolul 13);
- dreptul de a beneficia de servicii sociale (articolul 14);
- dreptul persoanelor cu dizabilități la autonomie, la integrare socială și la participare în viața comunității (articolul 15);
- dreptul familiei la protecție socială, juridică și economică (articolul 16);
- dreptul copiilor și tinerilor la protecție socială, juridică și economică (articolul 17);
- dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora la protecție și asistență (articolul 19);
- dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială (articolul 23);
- dreptul la demnitate în muncă (articolul 26);
- dreptul lucrătorilor având responsabilități familiale la egalitate de șanse și de tratament (articolul 27);
- dreptul la protecție împotriva sărăciei și a excluderii sociale (articolul 30);
- dreptul la locuință (articolul 31).

Republica Moldova a acceptat toate prevederile din grupul menționat mai sus, cu excepția articolelor 755, 1354, 1451, 1452, 23, 2751, 2753, 30, 3151, 3152 și 3153.

Republica Moldova nu a ratificat încă Protocolul adițional care prevede un sistem de reclamații colective.

► **Tabelul prevederilor acceptate și neacceptate de Republica Moldova**

Albastre – prevederi acceptate

1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3.1
3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	5	6.1	6.2	6.3
6.4	7.1	7.2	7.3	7.4	7.5	7.6	7.7	7.8	7.9	7.10	8.1
8.2	8.3	8.4	8.5	9	10.1	10.2	10.3	10.4	10.5	11.1	11.2
11.3	12.1	12.2	12.3	12.4	13.1	13.2	13.3	13.4	14.1	14.2	15.1
15.2	15.3	16	17.1	17.2	18.1	18.2	18.3	18.4	19.1	19.2	19.3
19.4	19.5	19.6	19.7	19.8	19.9	19.10	19.11	19.12	20	21	22
23	24	25	26.1	26.2	27.1	27.2	27.3	28	29	30	31.1
31.2	31.3										

Între 2004 și 2024, Republica Moldova a prezentat 19 rapoarte privind aplicarea Cartei revizuite.

Al 18-lea raport, care a fost prezentat la 6 martie 2023, în cadrul procedurii de raportare aplicată înaintea modificărilor din septembrie 2022, se referă la prevederile acceptate din grupul tematic 4 „Copii, familii și migranți” (articolele 7, 8, 16, 17, 16, 19, 27 și 31). Concluziile cu privire la aceste prevederi au fost publicate în martie 2024, Comitetul a declarat 5 concluzii de conformitate (articolele 7§2, 7§4, 8§§2-4) și 14 concluzii de neconformitate (articolele 7§1, 7§3, 7§§7-10, 8§1, 8§5, 16, 17§§1-2, 19§§7-8, 27§2), inclusiv 8 concluzii de neconformitate (articolele 7§1, 7§3, 8§1, 16, 17§1, 17§2, 19§8, 27§2) pe motiv de inconsecvență și 6 concluzii de neconformitate (articolele 7§7, 7§8, 7§9, 7§10, 8§5 și 19§7) pe motiv de neprezentare a informațiilor solicitate, ceea ce reprezintă o încălcare de către Republica Moldova a obligațiilor sale de raportare în temeiul articolului C din Cartă.

Ultimul raport privind drepturile la muncă (17th) a fost prezentat de Republica Moldova la 30 decembrie 2021. Perioada de referință a fost 1 ianuarie 2017 - 31 decembrie 2020. În Concluziile 2022, publicate în martie 2023, CEDS a declarat 6 concluzii de conformitate (articolele 2§3, 2§5, 2§6, 2§7, 6§1 și 29) și 9 concluzii de neconformitate (articolele 2§2, 2§4, 4§3, 4§4, 4§5, 5, 6§3, 6§4 și 28). În ceea ce privește celelalte 5 situații (articolele 2§1, 6§2, 21, 26§1 și 26§2),

Comitetul și-a amânat concluziile, declarând că are nevoie de informații suplimentare pentru a evalua situația.

Ultimul raport privind dreptul la sănătate, securitate socială și protecție socială (16th) a fost prezentat de Republica Moldova la 11 februarie 2021. Perioada de referință a fost cuprinsă între 1 ianuarie 2016 și 31 decembrie 2019. În Concluziile 2021, publicate în martie 2022, CEDS nu a declarat nicio concluzie de conformitate și 11 concluzii de neconformitate (articolele 3§2, 3§3, 11§1, 11§2, 11§3, 12§1, 12§2, 12§3, 13§1, 13§2 și 13§3). În ceea ce privește celelalte două situații (articolele 3§1 și 12§4), Comitetul și-a amânat concluziile, declarând că are nevoie de informații suplimentare pentru a evalua situația.

Până la 31 decembrie 2019, Republica Moldova trebuia să prezinte un raport privind prevederile acceptate cu privire la dreptul la angajare, formare și egalitate de șanse. Raportul nu a fost prezentat și, prin urmare, Comitetul european al drepturilor sociale nu a putut evalua situația din Republica Moldova din perspectiva dreptului la muncă în 2020. Ultimul raport cu privire la dreptul la angajare, formare și egalitate de șanse (al 12-lea) a fost prezentat de Republica Moldova la 7 mai 2016. Perioada de referință a fost 1 ianuarie 2011 - 31 decembrie 2014. În Concluziile 2016, publicate în martie 2017, CEDS a declarat 5 concluzii de conformitate (articolele 1§3, 15§1, 18§4, 24 și 26§2) și 9 concluzii de neconformitate (articolele 1§1, 1§2, 1§4, 6§4, 9, 15§2, 18§3, 20 și 28). În ceea ce privește celelalte 2 situații (articolele 5 și 6§2), Comitetul și-a amânat concluziile, declarând că are nevoie de informații suplimentare pentru a evalua situația.

La 8 ianuarie 2024, Republica Moldova a prezentat un **raport ad hoc privind criza costului vieții, reprezentând astfel primul raport conform noilor standarde ale procedurii de raportare.**

În ceea ce privește **prevederile neacceptate**, Republica Moldova nu a acceptat încă articolele: 3§4, 4§1, 7§5, 13§4, 14§§1 și 2, 18§§1 și 2, 19§§1-6, 19§§9-12, 22, 23, 25, 27§§1 și 3, 30, 31§§1-3 (27 prevederi).

Până în 2023, Republica Moldova a prezentat 4 rapoarte privind prevederile neacceptate. Procedura prevăzută la articolul 22 din Carta din 1961¹³ a fost aplicată pentru prima, a doua și a treia oară în contextul unei reuniuni între delegația Comitetului european al drepturilor sociale și reprezentanți ai diferitor ministere din Republica Moldova la Chișinău, la 21 martie 2006, 1 decembrie 2011 și, respectiv, 29 mai 2018. În vederea aplicării procedurii pentru a patra oară în 2021, autoritățile Republicii Moldova au fost invitate să furnizeze informații scrise cu privire la prevederile Cartei care nu au fost încă acceptate.

Toate rapoartele transmise de Republica Moldova și cele mai recente concluzii ale CEDS referitoare la țară pot fi consultate în profilul de țară de pe site-ul web al Cartei Sociale Europene, la următorul link: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/republic-of-moldova>.

¹³ În ceea ce privește procedura prevăzută la articolul 22 din Carta din 1961 - examinarea prevederilor neacceptate - în decembrie 2002, Comitetul de Miniștri a decis că "statele care au ratificat Carta socială europeană revizuită ar trebui să raporteze cu privire la prevederile neacceptate la fiecare cinci ani de la data ratificării" și "a invitat Comitetul European pentru Drepturi Sociale să organizeze prezentarea practică și examinarea rapoartelor cu statele în cauză" (Decizia Comitetului de Miniștri din 11 decembrie 2002)

Întrucât Republica Moldova nu a acceptat Protocolul adițional care prevede un sistem de reclamații colective, conform cerințelor Cartei sociale europene, începând cu 2023, țara **este obligată să prezinte rapoarte naționale privind implementarea prevederilor unuia dintre cele două grupuri la fiecare doi ani, începând cu 2024**. Aceste rapoarte trebuie să abordeze atât conformitatea juridică a legislației naționale cu dispozițiile Cartei, cât și aplicarea lor practică, incluzând informații statistice relevante. De asemenea, rapoartele trebuie să răspundă întrebărilor formulate de Comitetul european al drepturilor sociale în chestionarul specific ciclului de raportare respectiv.

3.2 Elaborarea rapoartelor naționale - instrucțiuni practice și informații pentru Republica Moldova

Moldova este obligată să prezinte periodic **rapoarte privind punerea în aplicare a Cartei atât în drept, cât și în practică. Statele părți care nu au ratificat Protocolul adițional din 1995 care prevede un sistem de reclamații colective și care se aplică Moldovei, sunt obligate să prezinte rapoarte o dată la doi ani.**

În conformitate cu deciziile celei de-a 1444-a reuniuni din 27 septembrie 2022, **Republica Moldova**, ca și alte state, trebuie să răspundă **în rapoartele sale naționale în cadrul primului și celui de-al doilea grup separat la întrebările care urmează să fie redactate și publicate pe pagina web a Cartei**¹⁴ **pentru fiecare perioadă de raportare. Răspunsuri trebuie oferite numai la întrebările referitoare la prevederile acceptate de Republica Moldova.**

În procesul de elaborare a raportului național, în timpul abordării întrebărilor Comitetului cu privire la fiecare prevedere **acceptată** a Cartei, **rapoartele naționale trebuie să ofere informații privind măsurile adoptate pentru a asigura aplicarea acestora**, menționând - după caz - în special:

- **cadrul juridic** - orice legi sau regulamente, acorduri colective sau alte prevederi care contribuie la o astfel de aplicare; precum și, după caz, jurisprudența națională relevantă - deciziile relevante ale instanțelor de judecată și ale altor organisme judiciare;
- **măsurile luate (aranjamente administrative, programe, planuri de acțiune, proiecte etc.) pentru punerea în aplicare a cadrului juridic;**
- **orice cifre pertinente, date statistice sau orice alte informații relevante** care permit evaluarea gradului de aplicare a acestor prevederi.

În procesul de elaborare a raportului, **este important să acordați atenție următoarelor aspecte:**

- **răspunsurile trebuie oferite doar la întrebările referitoare la prevederile acceptate de Republica Moldova;**
- **rapoartele trebuie să se bazeze pe situația existentă la momentul prezentării raportului și pe acțiunile întreprinse sau preconizate pentru a îmbunătăți sau a schimba situația actuală, cu excepția cazului în care chestionarul indică altceva;**

¹⁴ <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports>

- **statele părți sunt libere să decidă cu privire la lungimea rapoartelor**, dar pot primi îndrumări orientative cu privire la lungimea preconizată sau dorită, pentru a asigura coerența și consecvența sistemului de raportare;
- **raportul trebuie prezentat în termenul stabilit**, respectiv până la 31 decembrie;
- în cazul în care nu există date statistice complete, Statele părți pot oferi date sau estimări bazate pe studii *ad hoc*, studii specializate, sondaje sau alte metode valide din punct de vedere științific, ori de câte ori consideră că informațiile astfel colectate sunt utile, asigurându-se că efortul administrativ necesar pentru colectarea datelor este proporțional cu informațiile obținute.

În procesul de elaborare a raportului **este recomandabil să consultați**:

- pentru întrebările la care se va răspunde în raport, pagina web a CoE: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports>.
- pentru conținutul ultimelor rapoarte, pagina web a profilului de țară pentru Moldova: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/republic-of-moldova>.
- pentru cele mai recente concluzii ale Comitetului European pentru Drepturile Sociale, pagina web cu profilul de țară pentru Moldova: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/republic-of-moldova>.
- pentru jurisprudența CEDS referitoare la prevederile care fac obiectul unui anumit grup:
 - pentru esența jurisprudenței, Culegere de jurisprudență a CEDS (2022) <https://rm.coe.int/digest-ecsr-prems-106522-web-en/1680a95dbd>
 - pentru toate concluziile Comitetului european pentru drepturi sociale, baza de date HUDOC: <https://hudoc.esc.coe.int/eng> (alegeți „Conclusions (reporting procedure)”)
 - pentru toate rezoluțiile și recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului European, baza de date HUDOC: <https://hudoc.esc.coe.int/eng> (alegeți „Follow up of conclusions”)

În procesul de elaborare a raportului *ad hoc* solicitat de Comitetul european a drepturilor sociale, persoanele responsabile trebuie:

- să stabilească care sunt întrebările/problemele abordate de CEDS pentru raportul relevant;
- să acorde atenție faptului că fiecare întrebare/solicitare de informații adresată de Comitetul european pentru drepturi sociale în cooperare cu Comitetul guvernamental poate indica o perioadă diferită de timp pentru care trebuie oferite informații; să răspundă la întrebările adresate de Comitet cu diligența necesară în termenul stabilit de Comitet.

În 2023, în conformitate cu decizia Comitetului de Miniștri adoptată la 27 septembrie 2022 privind noul sistem de prezentare a rapoartelor cu privire la Carta socială europeană, Comitetul european a drepturilor sociale și Comitetul Guvernamental au decis să solicite **tuturor statelor**

părți un raport ad hoc privind criza costului vieții. Comitetul a elaborat 10 întrebări¹⁵ la care trebuia să se răspundă până la 31 decembrie 2023, inclusiv de către Republica Moldova.

Întrebările pot fi consultate la următorul link: <https://rm.coe.int/appendix-ad-hoc-report-questions/1680abb137>.

La 8 ianuarie 2024, Republica Moldova a prezentat **un raport ad hoc privind criza costului vieții**, răspunzând astfel întrebărilor adresate de Comitet. Acesta reprezintă primul raport conform noilor standarde ale procedurii de raportare.

Raportul poate fi consultat accesând următorul link: <https://rm.coe.int/mda-ad-hoc-cost-of-living-2023/1680ae693b>.

Rapoarte alternative

În 2024, în contextul *Raportului ad hoc privind criza costului vieții* prezentat de Republica Moldova la 8 ianuarie 2024, două instituții naționale au furnizat comentarii alternative: unul de către Oficiul Avocatului Poporului din Moldova și al doilea de către Consiliul pentru Egalitate¹⁶.

Pentru a face cunoștință cu rapoartele/comentariile alternative din 2023, urmați link-ul:

<https://rm.coe.int/mld-comments-ombudsman-office-on-ad-hoc-report-cost-of-living-2024/1680b08a76>

<https://rm.coe.int/mld-comments-equality-council-on-ad-hoc-report-cost-of-living-2024/1680b0fb17>

3.3 Surse de informații

Informațiile utilizate pentru elaborarea rapoartelor naționale se **obțin prin intermediul întrebărilor adresate autorităților, precum și din surse deschise de informații** (site-uri web oficiale, publicații și rapoarte referitoare la aspectele luate în considerare). Informații suplimentare pot fi colectate prin **consultări cu organizații și profesioniști specializați** în problemele abordate în raport.

Atunci când sunt solicitate **date statistice** pentru orice prevedere, în cazul în care lipsesc date statistice complete, persoanele care elaborează raportul pot furniza **date sau estimări bazate pe studii ad hoc, studii specializate, sondaje sau alte metode valide din punct de vedere științific**, ori de câte ori consideră că informațiile astfel colectate sunt utile și asigurându-se totodată că efortul administrativ necesar pentru colectarea datelor este proporțional cu informațiile obținute.

¹⁵ Cerere pentru un raport ad hoc privind criza costului vieții, disponibilă la adresa: <https://rm.coe.int/appendix-ad-hoc-report-questions/1680abb137>

¹⁶ Disponibil la: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/republic-of-moldova>

Surse naționale (listă neexhaustivă):

- Rapoarte din partea instituțiilor și agențiilor guvernamentale;
- Rapoarte ale Avocatului Poporului (sau ale altor mecanisme de monitorizare);
- Statistici și date;
- Comunicate oficiale;
- Rapoarte din partea Instituției naționale pentru drepturile omului, ONG-uri, mass-media, mediul academic etc.

3.4 Contactul și motivația diferitor departamente implicate în elaborarea raportului

Elaborarea raportului va fi o activitate consolidată a mai multor agenții și instituții guvernamentale relevante din Republica Moldova.

Principala motivație a participanților implicați în acest proces va fi de a apropia Republica Moldova de respectarea standardelor sociale, precum și de a înțelege mai bine cerințele Cartei sociale europene (revizuite), pentru a asigura punerea în aplicare a drepturilor sociale în practică în conformitate cu standardele Consiliului Europei.

Rapoartele periodice privind respectarea Cartei sociale europene vor ajuta Republica Moldova să evalueze conformitatea cu standardele drepturilor sociale prin autoevaluare, promovarea dialogului național și accesul la consultanța experților internaționali, precum și la experiența altor țări europene. Procesul național de elaborare a rapoartelor periodice privind punerea în aplicare a Cartei sociale europene permite Republicii Moldova să facă un bilanț și să evalueze în mod critic situația actuală în ceea ce privește drepturile sociale și respectarea standardelor relevante, oferind astfel oportunitate pentru:

- **efectuarea unei analize cuprinzătoare a măsurilor** pentru armonizarea legislației, politicilor, programelor și practicilor naționale cu dispozițiile relevante ale Cartei sociale europene;
- **monitorizarea progreselor înregistrate în promovarea punerii în aplicare și a exercitării drepturilor** prevăzute în Carta socială europeană în Republica Moldova;
- **identificarea problemelor și a lacunelor, precum și a realizărilor în materie de punere în aplicare;**
- **planificarea, elaborarea și adoptarea de legi, politici și programe adecvate** pentru a spori conformitatea cu Carta socială europeană.

Raportul național al Republicii Moldova ar trebui să devină principalul document imparțial în procesul de raportare și ar trebui să furnizeze **informații și analize cu privire la implementarea Cartei sociale europene**, precum și **aspecte problematice și deficiențe relevante pentru fiecare prevedere acceptată a unui anumit grup și solicitate în conformitate cu întrebările Comitetului.**

Raportarea în temeiul Cartei sociale europene oferă Republicii Moldova, de asemenea, o oportunitate unică de a îmbunătăți coordonarea în cadrul guvernului, precum și consultarea, dialogul și parteneriatul cu **instituțiile naționale pentru drepturile omului și societatea civilă** pentru a evalua legislația, politicile și practicile. Orice astfel de dialog ar trebui să se desfășoare într-un spirit constructiv de cooperare și respect reciproc, având ca scop promovarea exercitării de către toate părțile interesate a drepturilor sociale protejate de Carta socială europeană.

Un proces de raportare participativ și consultativ:

- sensibilizează opinia publică cu privire la drepturile sociale consacrate în Cartă;
- informează publicul cu privire la măsurile luate de Republica Moldova pentru a se conforma Cartei;
- face apel la parteneriate pentru a consolida punerea în aplicare a Cartei;
- solicită idei, sugestii și consultanță de specialitate din partea tuturor părților interesate relevante (inclusiv din cadrul guvernului) pentru o mai bună punere în aplicare a prevederilor Cartei.

Mai presus de toate, prin participarea la procesul național de raportare, ministerele și instituțiile relevante, împreună cu părțile interesate independente, își asumă responsabilitatea procesului de raportare privind Carta, ceea ce le va determina să se implice activ și constructiv în punerea în aplicare a prevederilor Cartei.

Beneficiile raportării

- Autoevaluarea conformității cu Carta socială europeană;
- Stimularea dialogului național în Moldova privind punerea în aplicare a standardelor europene în domeniul drepturilor sociale.

Un mecanism național eficient de raportare ar trebui să dispună de următoarele capacități-cheie:

- **Capacitatea de coordonare a tuturor persoanelor implicate în procesul de elaborare a unui raport în temeiul Cartei.** Aceasta include capacitatea și autoritatea de a organiza și coordona strângerea de informații și colectarea de date de la entitățile guvernamentale, dar și de la alți actori de stat, cum ar fi ministerele relevante, autoritățile locale, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, oficiile de raportare și de monitorizare a recomandărilor. Acest lucru necesită, de exemplu, planuri de lucru anuale care să implice toate ministerele relevante;
- **Capacitatea de consultare a unui mecanism național de raportare**, care poate fi reprezentat de o unitate de contact. Aceasta ar trebui să ia legătura cu alte părți interesate, să stabilească reuniuni periodice cu diferite părți interesate, să întocmească o listă de contacte cu adrese electronice pentru schimbul de informații și să îndeplinească alte funcții similare.

3.5 Coordonarea și sinteza contribuțiilor oferite

În Republica Moldova, **Ministerul Muncii și Protecției Sociale este responsabil de pregătirea rapoartelor naționale privind implementarea prevederilor Cartei sociale europene în fiecare dintre perioadele de raportare.** Cu toate acestea, ar trebui să se țină cont de faptul că, împreună cu rapoartele oficiale ale Republicii Moldova, comentariile la rapoartele naționale/rapoartele alternative pot fi pregătite de diverși actori. De exemplu, în 2024, au fost furnizate două rapoarte alternative/comentarii la *raportul ad hoc privind criza costului vieții prezentat de Guvernul Republicii Moldova*, unul de către Oficiul Avocatului Poporului din Moldova și al doilea de către Consiliul pentru Egalitate¹⁷.

Pentru a contribui semnificativ la îndeplinirea cerințelor de raportare ale Cartei, persoanele care elaborează raportul trebuie să facă procesul de elaborare cât mai eficient și eficace posibil. În acest scop, se urmează șapte etape practice, al menite să sugereze **metodologie care să faciliteze activitatea de elaborare a rapoartelor:**

1. **Planificare și organizare;**
2. **Identificarea aspectelor cheie pentru fiecare întrebare din chestionar;**
3. **Culegerea de informații și colectarea de date;**
4. **Analiza datelor și elaborarea raportului;**
5. **Coordonarea și consultarea cu părțile interesate relevante;**
6. **Finalizarea și aprobarea raportului;**
7. **Transmiterea raportului către Secretariatul Cărții sociale europene.**

3.5.1 Planificare și organizare

Responsabilitatea principală pentru elaborarea rapoartelor este atribuită în mod clar Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Cu toate acestea, procesul de raportare necesită **implicarea și angajamentul tuturor ministerelor și autorităților relevante**, de la conducerea superioară până la personalul de la nivel operațional. Este deosebit de important să se asigure interesul și sprijinul conducerii la nivel politic pentru a avea o abordare comună față de raport și, de asemenea, să se transmită un mesaj puternic tuturor ministerelor de resort și agențiilor publice relevante, subliniind necesitatea cooperării în procesul de elaborare a raportului și de implementare a recomandărilor rezultate în urma revizuirii acestuia. Acest lucru va sprijini echipa de raportare a Ministerului Muncii și Protecției Sociale în îndeplinirea sarcinilor sale în mod eficient.

Elaborarea unui raport este **un proces intensiv în muncă, care necesită investiții în principal în resurse umane.** Un proces eficient de elaborare a unui raport - după simplificarea procedurii în septembrie 2022 - va dura de obicei între patru și cel mult opt luni. Pentru a utiliza la maximum resursele disponibile, Ministerul Muncii și Protecției Sociale este încurajat să planifice cu atenție procesul de elaborare a raportului.

¹⁷ Disponibil la: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/republic-of-moldova>

Se sugerează **elaborarea unui plan de lucru specific pentru pregătirea fiecărei părți a raportului**, care să prevadă termene clare (pentru colectarea datelor, elaborare, reuniuni etc.), atribuirea responsabilităților diferiților actori implicați în procesul de raportare (de exemplu, punctele focale din cadrul ministerelor pentru schimbului de informații), inclusiv măsuri pentru participarea la dialogul constructiv.

3.5.2 Identificarea aspectelor cheie pentru fiecare întrebare din chestionar

Înainte de a începe procedura de colectare a informațiilor și a datelor, grupul de elaborare pregătește **lista aspectelor relevante pentru fiecare întrebare din chestionar asupra căreia se va concentra raportul**. Pe baza acestei liste, grupul de elaborare face un inventar al informațiilor necesare pentru elaborarea raportului, incluzând legislația, politicile și programele deja în vigoare care contribuie la punerea în aplicare a prevederilor specifice ale Cartei, în special a aspectelor asupra cărora raportul se va concentra în mod special.

Grupul de elaborare trebuie să știe cine deține astfel de informații și în ce formă sunt disponibile. Prin urmare, acesta poate dori, de asemenea, să enumere toate sursele importante de informații, inclusiv agențiile guvernamentale relevante care ar putea deține datele necesare pentru pregătirea unui anumit raport.

3.5.3 Culegerea de informații și colectarea de date

La colectarea datelor și informațiilor pentru întocmirea raportului, trebuie acordată atenție deosebită întrebărilor formulate de Comitetul european al drepturilor sociale în ciclul de raportare respectiv, deoarece **raportul va fi limitat la răspunsul la aceste întrebări**. Este important de menționat că , raportul abordează **exclusiv** întrebările referitoare la dispozițiile acceptate de Republica Moldova.

Grupul de elaborare ar trebui, de asemenea, să cunoască sursele care ar putea fi utile în identificarea celor mai importante aspecte incluse în raport (de exemplu, rapoarte relevante din partea instituțiilor și agențiilor guvernamentale, precum și ale mecanismelor de monitorizare; statistici și date din partea organizațiilor interguvernamentale privind situația din țară cu privire la un anumit aspect; declarații oficiale; și rapoarte din partea Instituțiilor naționale pentru drepturile omului, ONG-urilor, mass-media, mediului academic etc.).

3.5.4 Analiza datelor și elaborarea raportului

Odată ce informațiile necesare pentru un anumit raport au fost colectate, grupul de elaborare începe să **analizeze informațiile și să scrie raportul**. Persoanele responsabile analizează mai întâi legile, politicile și practicile pentru a determina în ce măsură acestea abordează problemele care fac obiectul raportului, în conformitate cu dispozițiile Cartei și cu întrebările adresate de Comitet.

3.5.5 Coordonarea și consultarea cu părțile interesate relevante

Se poate recomanda persoanelor responsabile de elaborarea raportului să **ia în considerare modalitățile de difuzare a proiectului de raport către părțile interesate**. O astfel de **consultare publică cu privire la proiectul de raport** cu părțile interesate relevante - inclusiv instituțiile naționale pentru drepturile omului, organizațiile societății civile și alte părți interesate - le va permite acestora să își exprime opiniile cu privire la conținutul propus al raportului final. Deși un astfel de proces presupune o investiție în timp, **el va contribui la creșterea calității raportului**.

3.5.6 Finalizarea și aprobarea raportului

În urma procesului **intern de coordonare și consultare** cu alte părți interesate, grupul de elaborare ar trebui să **revizuiască proiectul de raport pe baza observațiilor și feedback-ului primit și să pregătească raportul final**.

3.5.7 Prezentarea raportului

Raportul este **trimis în format electronic** la adresa DGI-ESC-Reporting-System@coe.int.

3.6 Lista principalilor participanți la elaborarea raportului național

Grupuri tematice	Cooperarea cu ministerele, agențiile, instituțiile și organizațiile relevante
Primul grup (articolele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 29)	Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova - în calitate de coordonator și instituție responsabilă de elaborarea raportului final. În cooperare cu: - Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova - Ministerul Sănătății al Republicii Moldova - Ministerul Justiției al Republicii Moldova - Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova - Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova - Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova - Inspectoratul de Stat al Muncii al Republicii Moldova - Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova - Camera de Comerț și Industrie - Consiliul pentru Egalitate al Republicii Moldova - Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova - Confederația Națională a Patronatului din Republica Moldova - Oficiul Avocatului Poporului - Organizații ale societății civile
Al doilea grup (articolele 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 23, 26, 27, 30, 31)	Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova - în calitate de coordonator și organism responsabil de elaborarea raportului final. Cu cooperare: - Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova - Ministerul Sănătății al Republicii Moldova - Ministerul Justiției al Republicii Moldova - Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova - Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale al Republicii Moldova - Ministerul Culturii al Republicii Moldova - Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova - Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova - Inspectoratul de Stat al Muncii al Republicii Moldova - Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova - Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova - Confederația Națională a Patronatului din Republica Moldova - Consiliul pentru Egalitate al Republicii Moldova - Oficiul Avocatului Poporului - Organizații ale societății civile

3.7 Dificultăți practice

(respectarea termenelor limită, probleme lingvistice etc.)

În practică, elaborarea raportului în temeiul Cartei sociale europene prezintă o serie de dificultăți și provocări. Unele dintre acestea ar trebui identificate, și anume:

3.7.1 Resurse umane

Insuficiența resurselor umane și lipsa unui mecanism stabilit și/sau a unei echipe dedicate pentru pregătirea raportului **reprezintă una dintre provocările majore**. În Republica Moldova, la fel ca în cazul majorității statelor părți, informațiile sunt pregătite separat de fiecare departament/diviziune și prezentate unei singure persoane desemnate care întocmește raportul. În plus, persoanele implicate în proces îndeplinesc și alte funcții decât pregătirea rapoartelor. Prin urmare, insuficiența resurselor umane creează o mare problemă pentru calitatea pregătirii rapoartelor și coordonarea întregului proces. **Pentru a rezolva această problemă, este necesar să se consolideze capacitatea persoanelor responsabile de proces prin organizarea de cursuri de formare și ateliere de lucru adecvate. De asemenea, este recomandabil să se îmbunătățească coordonarea diferitelor componente ale pregătirii raportului și să se implice activ reprezentanții Instituțiilor naționale pentru drepturile omului și ai ONG-urilor** în cadrul grupurilor de lucru care elaborează raportul. În loc de a pregăti mai multe rapoarte alternative de la diferite organizații, este necesar să se concentreze eforturile asupra pregătirii unui singur raport de înaltă calitate, care va oferi informații complete privind stadiul implementării Cartei sociale europene în Republica Moldova.

3.7.2 Obținerea informațiilor necesare

La elaborarea raportului, este **adesea dificil să se obțină informații**. Organele executive centrale și autoritățile locale nu furnizează informații sau conținutul informațiilor poate să nu îndeplinească cerințele și domeniul de aplicare necesare pentru pregătirea raportului privind punerea în aplicare a Cartei sociale europene. **Pentru a rezolva această problemă, este necesar să se consolideze toate tipurile de consultări și să se sporească implicarea diferitelor ministere și autorități locale** în proces. De asemenea, este recomandat să se ofere persoanelor responsabile de elaborarea rapoartelor instruire de formare și ateliere practice relevante.

3.7.3 Consolidarea informațiilor

Adesea este **dificil să se combine informațiile obținute de la diferite ministere și autorități locale**, deoarece acestea pot fi **furnizate în formate și cu un conținut diferit**. **Pentru a rezolva această problemă, este recomandabil să se pregătească un formular armonizat, un set de întrebări sau cel puțin să se ofere anumite instrucțiuni clare privind formatul și domeniul de aplicare al informațiilor și datelor solicitate**. Această abordare va permite unificarea informațiilor și simplificarea prelucrării și consolidării datelor necesare pentru elaborarea raportului. În contextul practicii de a răspunde la întrebările specifice formulate de CEDS, ar fi util să se includă aceste întrebări în formularul/chestionarul armonizat transmis tuturor ministerelor, autorităților locale și altor instituții.

3.7.4 Respectarea termenelor limită

Respectarea termenelor de raportare este o problemă importantă pentru Republica Moldova în ceea ce privește îndeplinirea obligațiilor sale de a raporta cu privire la stadiul și progresele înregistrate în punerea în aplicare a Cartei sociale europene, de exemplu, cel de-al 18-lea raport a fost trimis la 6 martie 2023, în loc de 31 decembrie 2022, ceea ce indică o întârziere. De asemenea, ultimul - al 19-lea raport moldovenesc *ad hoc* a fost trimis cu o întârziere - la 8 ianuarie 2024, în loc de 31 decembrie 2023.

3.7.5 Dificultăți lingvistice

În plus, există adesea **dificultăți legate de traducerea raportului și a concluziilor și recomandărilor relevante privind Republica Moldova. Pentru a aborda această problemă, este recomandabil să se efectueze un studiu privind noile resurse în cadrul proiectelor de dezvoltare tehnică internațională ale Republicii Moldova.** De asemenea, pentru a rezolva problema traducerii informațiilor necesare, ar putea fi utilă implicarea Ministerului Afacerilor Externe în acest proces, precum și utilizarea sprijinului oferit de diverse proiecte și resurse finanțate temporar de către donatori, care oferă asistență tehnică specifică pentru Republica Moldova.

3.8 Raportarea în cadrul primului grup

Primul grup de prevederi cuprinde: dreptul la muncă (articolul 1); dreptul la condiții echitabile de muncă (articolul 2); dreptul la condiții de muncă sigure și sănătoase (articolul 3); dreptul la o remunerație echitabilă (articolul 4); dreptul la organizare (articolul 5); dreptul la negociere colectivă (articolul 6); dreptul femeilor angajate la protecția maternității (articolul 8); dreptul la orientare profesională (articolul 9); dreptul la formare profesională (articolul 10); dreptul de a exercita o ocupație remunerată pe teritoriul altor state părți (articolul 18); dreptul la șanse egale și la tratament egal în materie de încadrare în muncă și de muncă, fără discriminare pe criterii de sex (articolul 20); dreptul la informare și consultare (articolul 21); dreptul de a participa la stabilirea și îmbunătățirea condițiilor de muncă și a mediului de muncă (articolul 22); dreptul la protecție în caz de încetare a raporturilor de muncă (articolul 24); dreptul lucrătorilor la protecția creanțelor lor în caz de insolvabilitate a angajatorului (articolul 25); dreptul reprezentanților lucrătorilor la protecție în cadrul întreprinderii și facilitățile care urmează să le fie acordate (articolul 28); dreptul la informare și consultare în cadrul procedurilor de concediere colectivă (articolul 29).

Republica Moldova a acceptat toate dispozițiile din grupul menționat mai sus, cu excepția articolelor 3§4, 4§1, 18§1, 18§2, 19§1, 19§2, 19§3, 19§4, 19§5, 19§6, 19§9, 19§10, 19§11, 19§12, 22 și 25.

În consecință, în raportul național, Republica Moldova va aborda **NUMAI întrebările referitoare la prevederile acceptate, care sunt articolele 1§1, 1§2, 1§3, 1§4, 2§1, 2§2, 2§3, 2§4, 2§5, 2§6, 2§7, 3§1, 3§2, 3§3, 4§3, 4§4, 4§5, 5, 6§1, 6§2, 6§3, 6§4, 8§1, 8§2, 8§3, 8§4, 8§5, 9, 18§3, 18§4, 20, 21, 24, 28, 29.**

Cel mai apropiat termen de raportare pentru primul grup de prevederi în cazul Republicii Moldova este anul 2024 - raportul național va fi prezentat până la 31 decembrie 2024 și va răspunde întrebărilor elaborate și publicate de Comitetul european al drepturilor sociale pe pagina web a Cartei sociale europene.

Chestionarul actual este disponibil la următorul link: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/national-reports>.

3.9 Raportarea în cadrul celui de-al doilea grup

Al doilea grup de prevederi cuprinde: dreptul copiilor și tinerilor la protecție (Articolul 7), dreptul la protecția sănătății (Articolul 11), dreptul la securitate socială (Articolul 12), dreptul la asistență socială și medicală (Articolul 13), dreptul de a beneficia de servicii sociale (Articolul 14), dreptul persoanelor cu dizabilități la autonomie, la integrare socială și participare în viața comunității (Articolul 15), dreptul familiei la protecție socială, juridică și economică (Articolul 16), dreptul copiilor și tinerilor la protecție socială, juridică și economică (Articolul 17), dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială (Articolul 23), dreptul la demnitate în muncă (Articolul 26), dreptul lucrătorilor având responsabilități familiale la egalitate de șanse și de tratament (Articolul 27), dreptul la protecție împotriva sărăciei și a excluderii sociale (Articolul 30), dreptul la locuință (Articolul 31).

Republica Moldova a acceptat toate prevederile din grupul menționat anterior, cu excepția articolelor 7§5, 13§4, 14§1, 14§2, 23, 27§1, 27§3, 30, 31§1, 31§2 și 31§3.

În consecință, în raportul **național, Republica Moldova va aborda NUMAI** întrebările referitoare la prevederile acceptate, care sunt articolele **7§1, 7§2, 7§3, 7§4, 7§7, 7§8, 7§9, 7§10, 11§1, 11§2, 11§3, 12§1, 12§2, 12§3, 12§4, 13§1, 13§2, 13§3, 15§1, 15§2, 16, 17§1, 17§2, 19§7, 19§8, 26§1, 26§2, 27§2.**

Cea mai apropiată perioadă de raportare pentru cel de-al doilea grup de prevederi în cazul Republicii Moldova este anul 2026 - raportul național va fi prezentat până la 31 decembrie 2026 și va răspunde întrebărilor care vor fi elaborate și publicate de Comitetul european al drepturilor sociale pe site-ul web al Cartei sociale europene.

Carta Socială Europeană, adoptată în 1961 și revizuită în 1996, este corespondenta Convenției Europene a Drepturilor Omului, în domeniul drepturilor economice și sociale. Aceasta garantează un spectru larg de drepturi ale omului cu privire la locurile de muncă, locuințe, sănătate, educație, protecție socială și bunăstare socială.

Niciun alt instrument legal la nivel pan-european nu prevede o astfel de protecție extinsă și completă a drepturilor sociale ca aceea prevăzută de Cartă. De aceea, Carta este considerată drept Constituția socială a Europei și reprezintă o componentă esențială a arhitecturii drepturilor omului de pe continent.

www.coe.int/socialcharter

RON

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE